

The background of the slide is an abstract composition. It features a light green and yellow color palette. A faint grid pattern is visible, and a prominent diagonal line runs from the bottom left towards the top right. The overall effect is modern and clean.

Dr Michał Boni

EKONOMIA SPOŁECZNA – NOWE SZANSE?

Gdańsk, 26 czerwca 2008r.

PRZYCZYNY I ASPEKTY WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

- czynniki wykluczenia i różnicowania wykluczenia
 - warunki dochodowe
 - różnice w poziomie zdrowia
 - brak pracy (stały, przejściowy)
 - dostęp do dóbr i usług powszechnych
 - problemy uzależnienia
- efekty wykluczenia:
 - marginalizacja społeczna
 - skutki psychologiczne
- wykluczenie jako społeczne odtrącenie
 - obcy, odmienni (Cyganie)
 - nie mieszczący się w normach

WYKLUCZENIE A INTEGRACJA SPOŁECZNA

- interpretacja wykluczenia (stara szkoła) jako efektu nierówności dochodowych
 - transfery finansowe
 - uzależnianie od transferów
- wykluczenie jako stan (nowa szkoła) odrzucenia z wielu powodów:
 - przełamać odrzucenie
 - integracja społeczna
 - neutralizacja powodów odrzucenia (dochody, dostęp, praca)
 - demarginalizacja
- welfare to work:
 - aktywizacja
 - wsparcie „zatrudnialności” i „zatrudnienia”
- grupy defaworyzowane:
 - bierność
 - niepełnosprawność
 - niski poziom edukacji i kwalifikacji
 - patologie
 - uzależnienia

DWA MODELE WYRÓWNYWANIA SZANS:

- welfare state (państwo opiekuńcze)
- neutralizacja nierówności dochodowych przez transfery finansowe
- gwarancje pracy, płacy i stabilności pozycji na rynku pracy
- odpowiedzialność państwa
- rola zz
- workfare state (państwo zorientowane na pracę)
- wsparcie dochodowe jako narzędzie aktywizacji i integracja społeczna (wykluczenie – inkluzja) poprzez dostęp do pracy
- warunki dla „zatrudnialności” pracowników, ale i adaptacyjności pracodawców (konkurencyjność)
- dzielenie się odpowiedzialnością (różne podmioty i jednostka)

NOWY MODEL WYRÓWNYWANIA SZANS

welfare state

workfare state

welfare society (komplementarność)

NOWY MODEL WYRÓWNYWANIA SZANS

welfare society

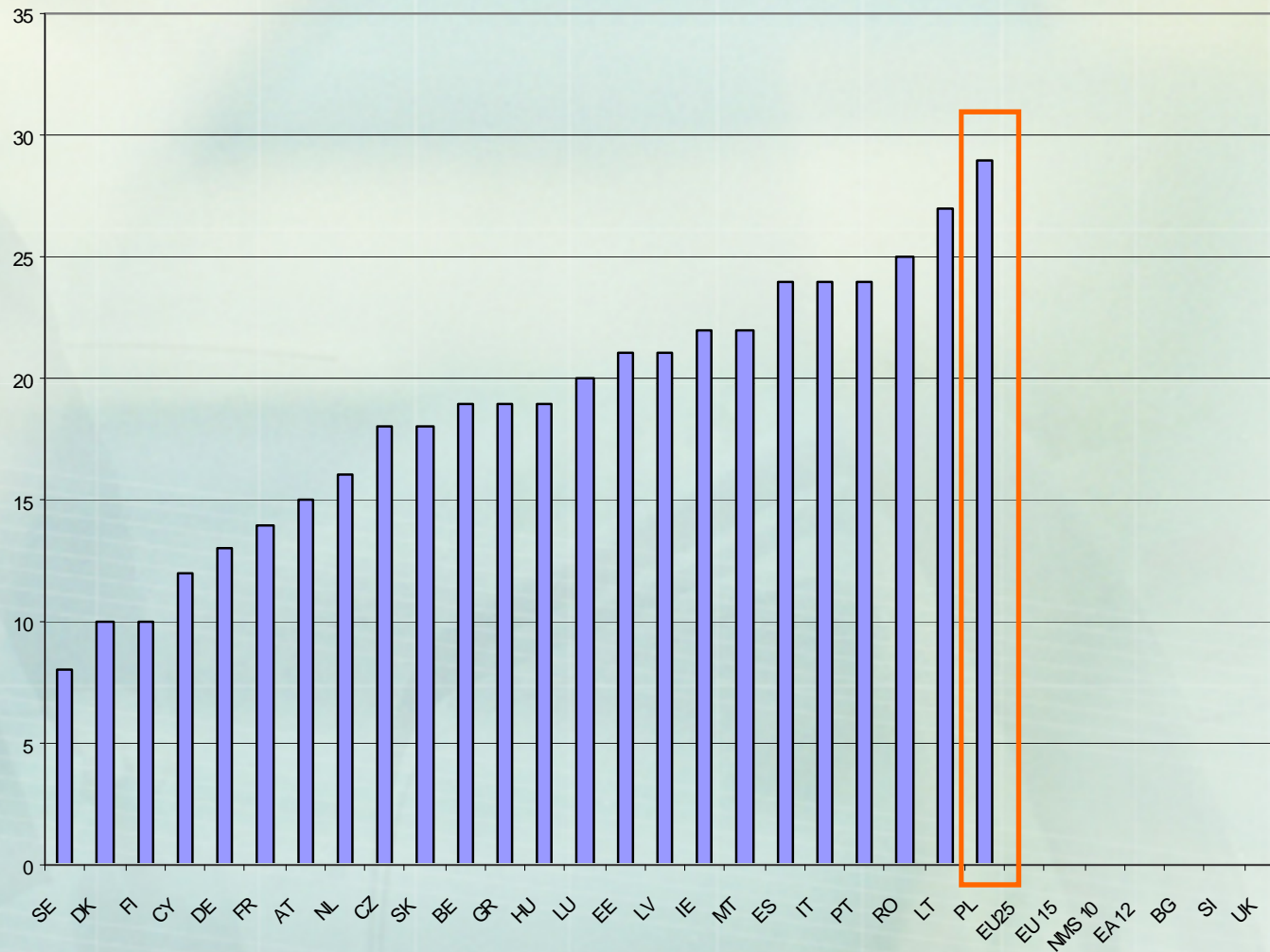

- Aktywna Polityka Społeczna wg zasady pomocniczości
- partnerzy polityki społecznej (biznes, samorządy, NGO) – podmioty społeczne i rynkowe
- nowy system usług społecznych (kontraktowanie zadań)
- partnerstwo publiczno – prywatno – społeczne (nowe ramy)
- rozwój III sektora
- rozwój kapitału społecznego (otwartość i zaufanie)
- przedsiębiorczość społeczna (przedsiębiorstwa – przedsięwzięcia)
- welfare society – SIEĆ WSPÓŁPRACY

WYZWANIA AKTYWNEJ POLITYKI SPOŁECZNEJ W POLSCE

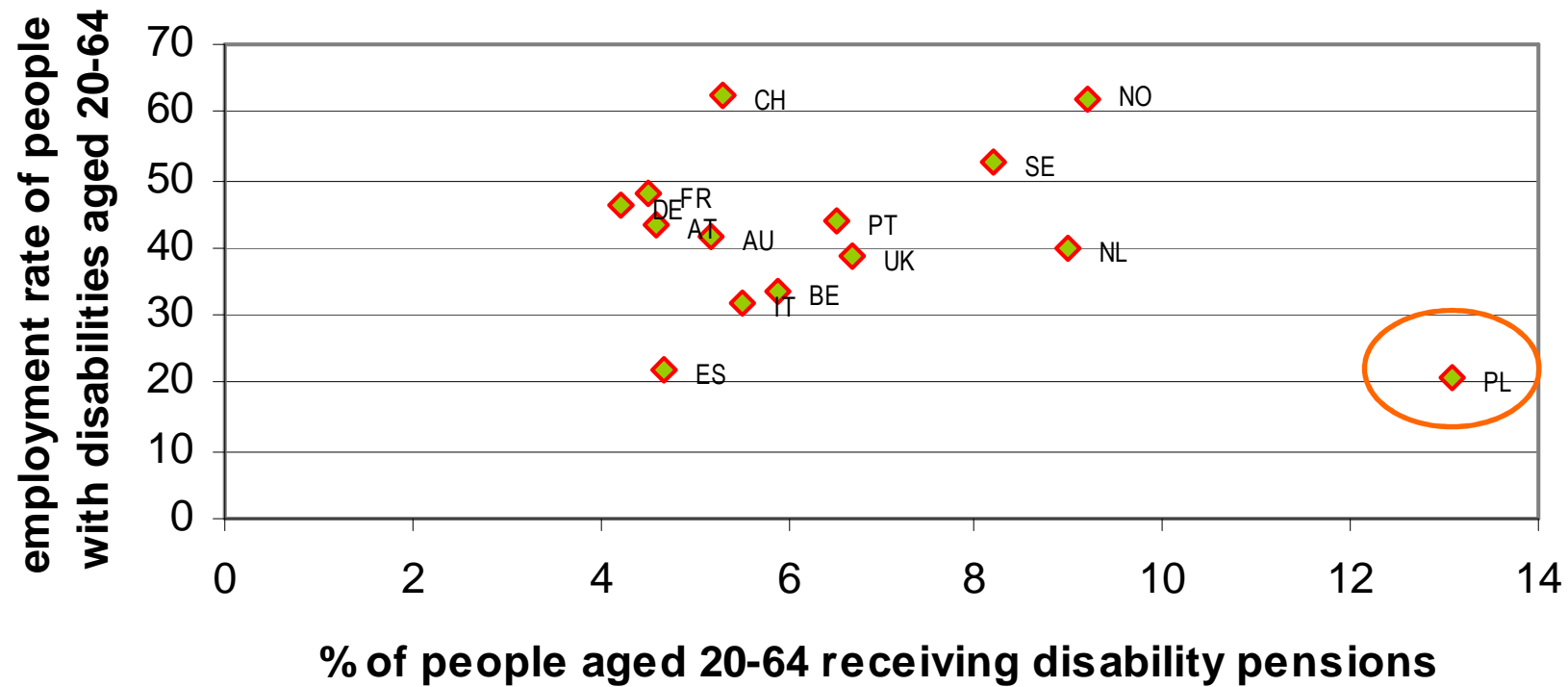
- Interwencja/Reaktywność vs. Aktywna Polityka Społeczna
- APS – integracja przez aktywizację
- grupy ryzyka: niepełnosprawni, długotrwale bezrobotni, mieszkańcy wsi, starsi – 50+, nisko wykwalifikowani, niedopasowani
- podejście podmiotowe – do człowieka, grupy: indywidualizacja
- problem powracających do aktywności (integracja) - dopasowanie do rynku:
 - proces integracji społecznej (pomoc uwarunkowana)
 - praca na otwartym rynku
 - praca subsydiowana
- firmy społeczne: jak godzić rynkową (konkurencyjną, for profit) orientację firm z perspektywą integracji (rynek, not for profit): użycie rynku do celów społecznych

UBÓSTWO DZIECI (poniżej 16 roku życia)

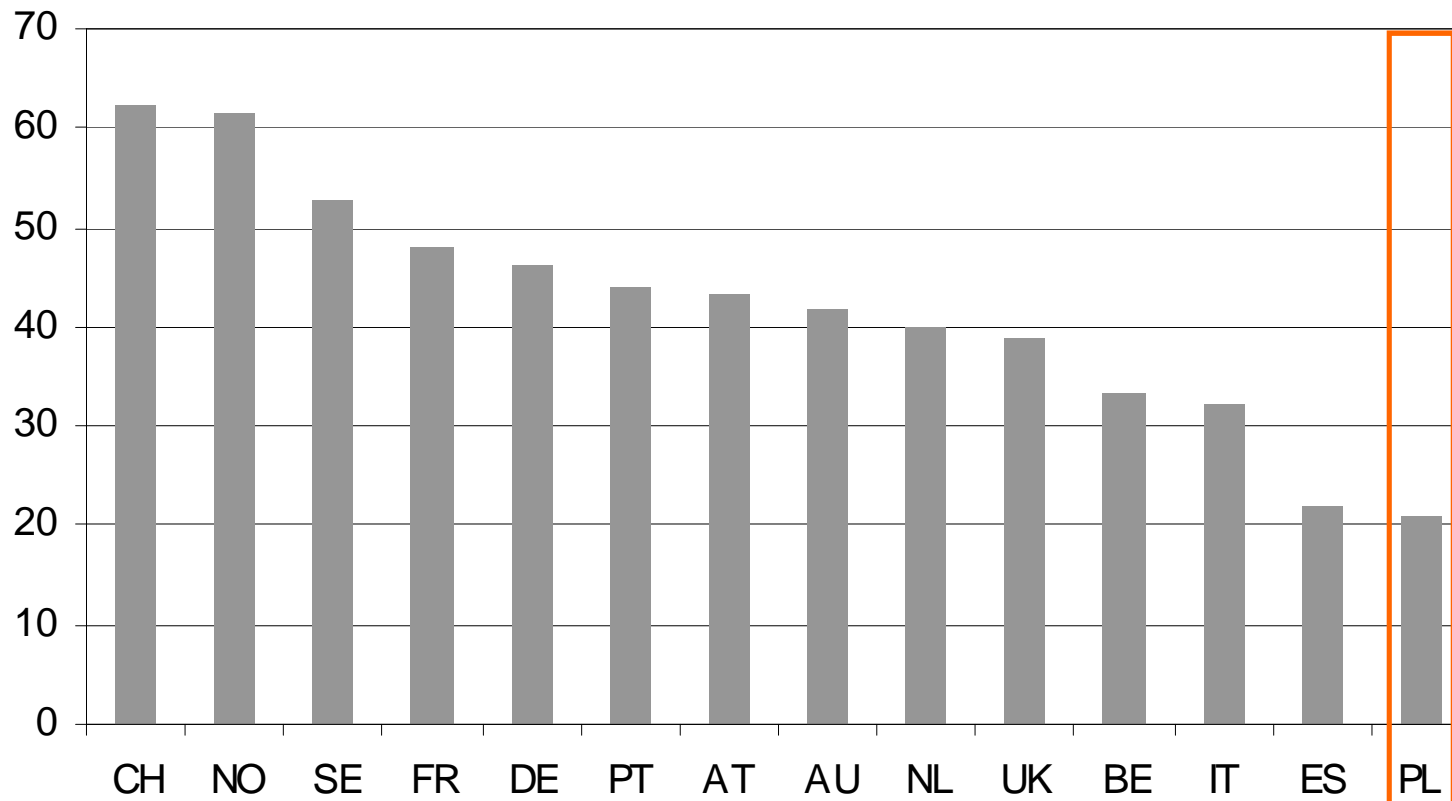
Source: Eurostat

ZATRUDNIENIE NIEPEŁNOSPRAWNYCH UE

ZATRUDNIENIE NIEPEŁNOSPRAWNYCH UE

Employment rate of people with disabilities aged 20-64

WARUNKI POPRAWY SYTUACJI NIEPEŁNOSPRAWNYCH

- nowa filozofia: dostrzec potencjał, nie tylko ograniczenia (podmiotowe podejście)
- rozwój edukacji niepełnosprawnych (wszystkie szczeble – na studiach z 0,5% do co najmniej 2/3% w 2015)
- sieć doradztwa personalnego, zawodowego i pośrednictwa (dostępny rynek usług)
- rozwój zatrudnienia wspieranego (obopólne korzyści pracownika i pracodawcy)
- miejsca pracy dla niepełnosprawnych w administracji (do obniżonego i tak wskaźnika 3%)
- finansowanie – środki za niepełnosprawnym

DŁUGOTRWALE BEZROBOTNI

- uwarunkowania:
 - stopa bezrobocia długotrwałego: 8%
 - ok. 800 000 osób
 - 500 000 – 600 000 osób bez pracy powyżej 24 miesięcy
 - świadczenia z pomocy społecznej
 - starszy wiek
 - niskie kwalifikacje (podstawowe, zawodowe)
 - wysokie koszty aktywizacji (2,5 raza)
- wpływ na postawę:
 - bierność (obniżone aspiracje)
 - brak umiejętności nawigacji po rynku pracy
 - na granicy wykluczenia społecznego (potrzeba integracji)
 - życie za zasiłek (roszczenia, wygoda) i z „szarej strefy”
 - podatność na patologie
 - model „ogól się”
 - międzygeneracyjne utrwalanie biedy i deprawacji
 - rezerwuar: prace proste, sezonowe

NIE PRZESZKADZAJ MI W ŻYCIU NA KOSZT PAŃSTWA

LUDNOŚĆ W STARSZYM WIEKU WEDŁUG 5-LETNICH GRUP WIEKU

(w tys. osób)

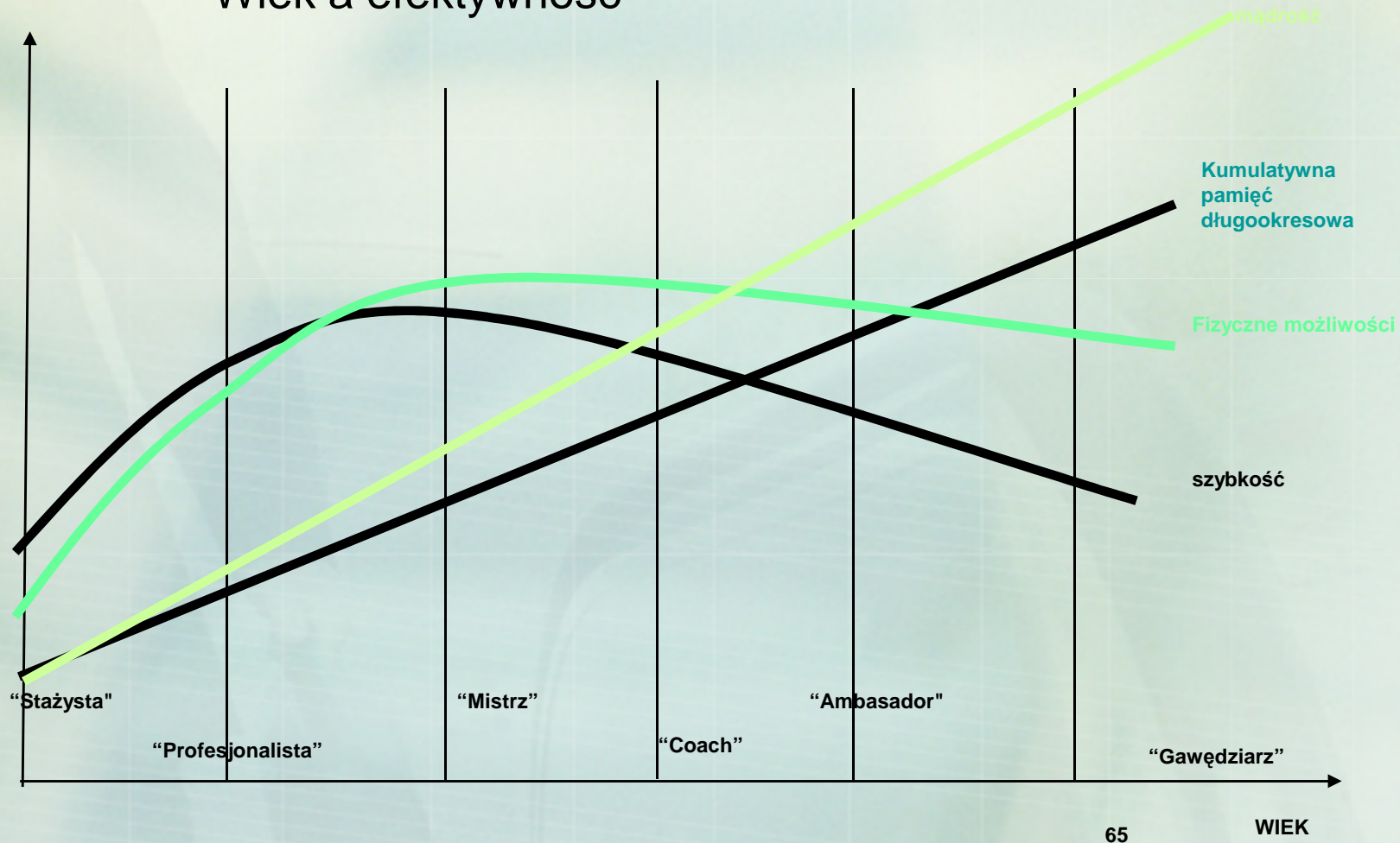
Lata	Ludność Ogółem	Razem 60 lat i więcej	60 – 64	65 – 69	70 – 74	75 – 79	80 – 84	85 lat i więcej
2005	38 157,1	6 559,8	1 484,0	1 541,9	1 394,2	1 108,8	676,8	354,0
2010	37 899,2	7 517,4	2 352,9	1 371,2	1 360,0	1 333,9	791,2	508,3
2015	37 625,9	8 753,2	2 747,1	2 190,6	1 222,9	1 121,5	822,2	649,1
2020	37 228,8	9 834,6	2 719,5	2 574,4	1 972,0	1 020,5	823,7	724,4
2025	36 598,0	10 341,4	2 242,3	2 562,3	2334,4	1 666,6	763,4	772,4
2030	35 693,0	10 646,2	2 137,1	2 123,6	2 339,3	1 993,5	1 273,0	779,6

OPIEKA NAD STARSZYMI

- sytuacja dochodowa gospodarstw emeryckich relatywnie dobra
- samotność starszych w miastach (po śmierci partnera)
- starość a krańcowa niepełnosprawność – 8 – 10% powyżej 70 roku życia (350 000) – krańcowa niesamodzielność
- 2006 – 2010 przyrost osób powyżej 75 roku życia z 1,8 – 2,4 mln

WIEK A EFEKTYWNOŚĆ

Wiek a efektywność

PRZYCZYNY DECYZJI DEZAKTYWIZACYJNYCH

- lęk przed utratą pracy i potrzeba zabezpieczenia dochodowego
- relatywnie niska ocena pozycji na rynku pracy ze względu na kwalifikacje (ubytki migracyjne)
- lęk przed obniżaniem statusu społecznego (bezrobotny)
- brak wiary we własne siły „generacja subiektywnie zmęczona”

JAKOŚĆ ŻYCIA OBYWATELI I WARUNKI ŻYCIA GOSPODARSTW DOMOWYCH w 2007r.

Województwo	Ogólny wskaźnik jakości życia	Ranga jakości życia	Ogólny wskaźnik warunków życia ^b	Ranga warunków życia	Bezwzględna wartość różnicy rang
Pomorskie	0,24	1	0,398	2	1
Wielkopolskie	0,16	2	0,588	7	5
Opolskie	0,10	3	0,301	1	2
Śląskie	0,09	4	0,569	5	1
Mazowieckie	0,06	5	0,541	4	1
Małopolskie	0,03	6	0,727	13	7
Dolnośląskie	0,00	7	0,504	3	4
Podlaskie	-0,02	8	0,581	6	2
Podkarpackie	-0,05	9	0,665	10	1
Lubuskie	-0,08	10	0,655	9	1
Zachodniopomorskie	-0,08	12	0,665	11	1
Łódzkie	-0,08	11	0,748	14	3
Kujawsko-pomorskie	-0,11	13	0,693	12	1
Warmińsko-mazurskie	-0,15	14	0,796	16	2
Świętokrzyskie	-0,19	15	0,762	15	0
Lubelskie	-0,23	16	0,635	8	8

^a jednostkami badanymi dla warunków życia były gospodarstwa domowe, a dla jakości życia członkowie tych gospodarstw, wypełniający kwestionariusz indywidualny

^b patrz rozdz. 4.8

WARUNKI ŻYCIA GOSPODARSTW DOMOWYCH W UKŁADZIE WOJEWÓDZKIM W 2007

Województwo	Obszary warunków życia								
	Dochody	Wyżywienie	Zasobność materialna	Warunki mieszkaniowe	Kształcenie dzieci	Ochrona zdrowia	Uczestnictwo w kulturze	Wypoczynek	Razem
Opolskie	0,235	0,545	0,388	0,335	0,368	0,219	0,361	0,206	0,301
Pomorskie	0,033	0,247	0,604	0,273	0,322	0,286	0,725	0,111	0,398
Dolnośląskie	0,368	0,420	0,621	0,670	0,436	0,668	0,237	0,190	0,504
Mazowieckie	0,000	0,239	0,457	0,639	0,375	0,634	0,700	0,462	0,541
Śląskie	0,279	0,322	0,778	0,330	0,355	0,238	0,709	0,563	0,569
Podlaskie	0,483	0,448	0,403	0,721	0,579	0,301	0,172	0,595	0,581
Wielkopolskie	0,355	0,210	0,733	0,444	0,410	0,220	0,732	0,562	0,588
Lubelskie	0,588	0,390	0,442	0,461	0,629	0,560	0,227	0,599	0,635
Lubuskie	0,431	0,587	0,778	0,677	0,726	0,541	0,380	0,140	0,655
Podkarpackie	0,617	0,608	0,511	0,459	0,333	0,435	0,418	0,596	0,665
Zachodniopomorskie	0,230	0,691	0,435	0,670	0,584	0,341	0,554	0,538	0,665
Kujawsko-pomorskie	0,667	0,629	0,631	0,676	0,725	0,249	0,359	0,356	0,693
Małopolskie	0,213	0,597	0,720	0,373	0,693	0,643	0,576	0,594	0,727
Łódzkie	0,260	0,671	0,677	0,715	0,715	0,672	0,332	0,606	0,748
Świętokrzyskie	0,699	0,669	0,366	0,668	0,694	0,649	0,350	0,604	0,762
Warmińsko-mazurskie	0,563	0,694	0,677	0,590	0,655	0,660	0,349	0,568	0,796

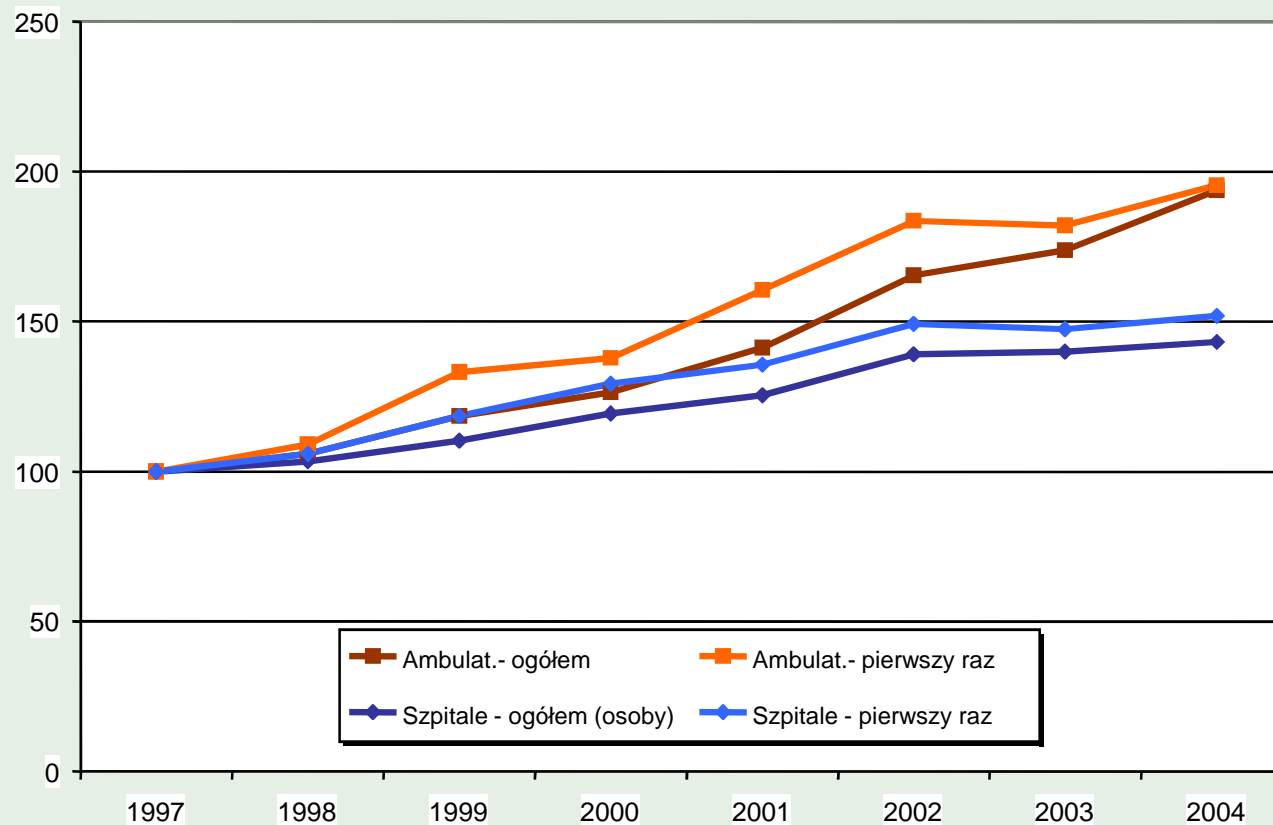
ODSETEK OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM I WYKLUCZONYCH

Województwo	Typ wykluczenia							
	Strukturalne		Fizyczne		Normatywne		Ogółem	
	Zagro- żeni	Wyklu- czeni	Zagro- żeni	Wyklu- czeni	Zagro- żeni	Wyklu- czeni	Zagro- żeni	Wyklu- czeni
Dolnośląskie	14,5	3,1	14,6	5,0	9,4	4,9	29,7	10,8
Kujawsko-pomorskie	17,8	2,8	14,8	3,5	11,1	6,1	33,2	10,2
Lubelskie	17,6	1,4	25,4	10,5	10,9	6,0	43,4	15,6
Lubuskie	11,0	1,3	19,0	6,0	10,6	5,3	31,9	11,0
Łódzkie	13,2	1,0	16,6	5,6	9,2	5,4	33,2	11,0
Małopolskie	14,4	1,0	19,2	9,1	10,0	6,0	35,0	13,9
Mazowieckie	11,8	2,2	15,3	3,8	11,6	6,7	32,0	10,9
Opolskie	13,9	1,4	14,3	3,4	9,6	5,5	29,4	8,1
Podkarpackie	21,6	2,8	15,2	4,3	9,8	5,0	36,9	10,7
Podlaskie	14,7	1,7	21,0	7,1	12,5	5,7	38,0	12,4
Pomorskie	9,0	1,3	11,8	2,8	11,4	6,2	26,2	9,2
Śląskie	6,4	0,9	10,7	2,3	10,7	6,7	20,7	7,9
Świętokrzyskie	17,5	2,5	23,3	6,7	7,4	4,0	35,8	10,7
Warmińsko-mazurskie	19,5	3,6	19,7	7,3	13,2	7,7	40,0	15,6
Wielkopolskie	9,7	0,9	15,9	3,1	9,3	3,2	28,4	6,3
Zachodniopomorskie	16,3	3,3	17,5	6,1	11,0	5,5	34,6	12,7
Chi-kwadrat*	158,961		113,627		16,231		195,100	83,551
df	15		15		15		15	15
Istotność	0,000		0,000		ni.		0,000	0,000

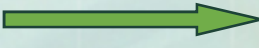
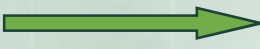
* w odniesieniu do poszczególnych typów wykluczenia dotyczy zagrożenia

Grupy ryzyka – choroby psychiczne

DYNAMIKA WZROSTU LICZBY LECZONYCH OGÓŁEM I PO RAZ PIERWSZY W PSYCHIATRYCZNEJ OPIECE AMBULATORYJNEJ I CAŁODOBOWEJ W POLSCE (rok 1997=100)

INTEGRACJA SPOŁECZNA

- klucz: zarządzanie lękiem i obawami
- narzędzia: aktywna polityka społeczna
- narzędzia: przyjazne podmioty
- rezultat: orientacja na użytkownika i efekty
- Integracja społeczna integracja służb i podmiotów (instytucje)
integracja usług (orientacja na klienta)
- ramy dla INTEGRACJI INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

USŁUGI INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

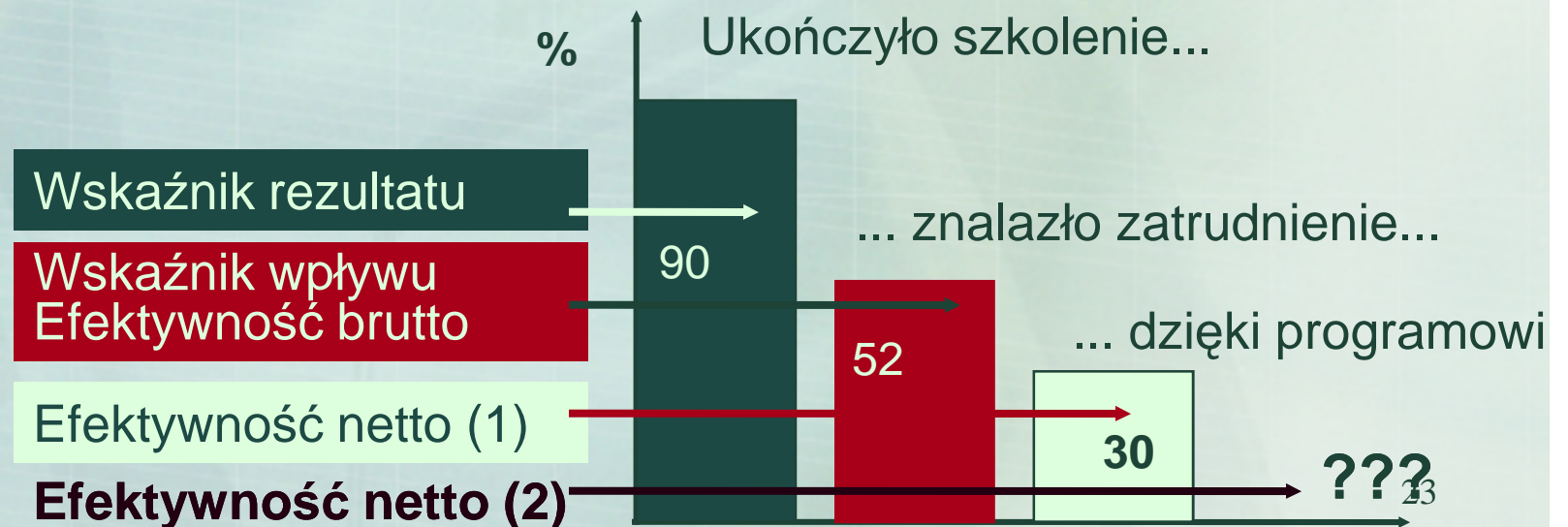
(sekwencja działań interwencyjnych)

-
1. Diagnoza
 2. Wyzwania
 3. Odpowiedzi na wyzwania
 4. Cele/priorytety
 5. Działania/adresaci
 6. Oczekiwane rezultaty
 7. Narzędzia
 8. Miary realizacji
 9. Wykonawcy mogący podjąć się
 10. Warunki wykonania
 11. Realizacja
 12. Badanie efektywności (monitoring)
 13. Ocena i wnioski na przyszłość

CO TO JEST EFEKTYWNOŚĆ?

Realna efektywność wsparcia?

- ⇒ Jaka skuteczność oddziaływania?
- ⇒ Kto był aktywizowany?
- ⇒ Jaki koszt?

PODMIOTY EKONOMII SPOŁECZNEJ

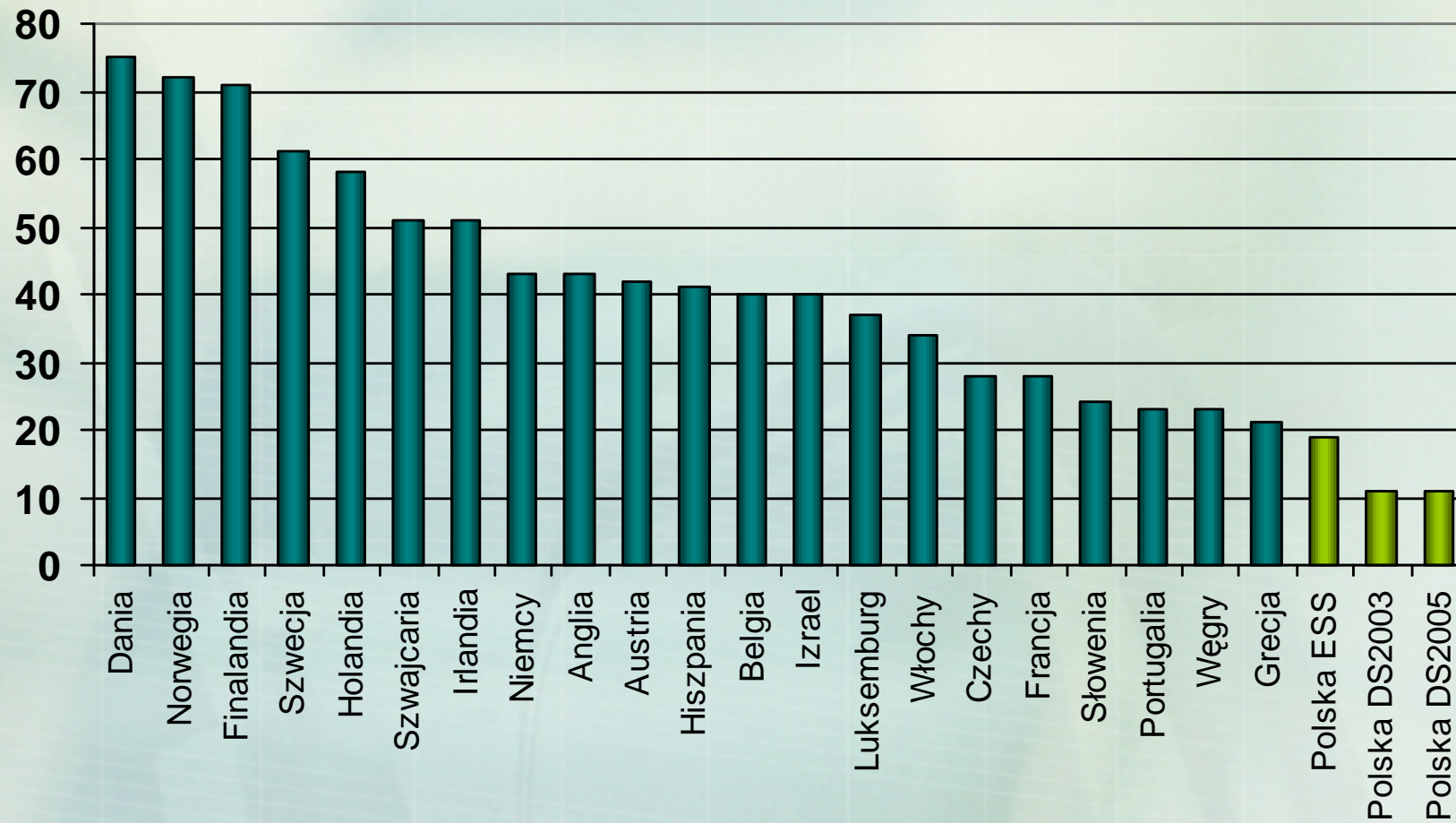
- przedsięwzięcia/przedsiębiorstwa ekonomii społecznej
- podmioty produkcyjne
- podmioty usługowe
- podmioty usługowe w obszarze integracji społecznej
- PODEJŚCIE DO RYZYKA EKONOMICZNEGO
- finansowanie (subsydia, środki EFS, PIT – 1%, CIT – 1%)

CO MOGĄ WNIEŚĆ DO POLITYKI SPOŁECZNEJ – INSTYTUCJE EKONOMII SPOŁECZNEJ?

- wymiar podmiotowy: nastawienie na indywidualne potrzeby osób i grup z deficytami społecznymi (budowa kapitału ludzkiego w grupach defaworyzowanych lub „odmiennych”)
- wymiar rynkowy: nastawienie na stosowanie reguł ekonomicznych, finansowa samodzielność
- wymiar aktywizacyjny: nastawienie na budzenie potencjału aktywności i powrót do aktywności (i do pracy) – od bierności i wykluczenia
- wymiar kooperatywny: bycie we wspólnocie, poczucie wsparcia od grupy (solidarność społeczna)

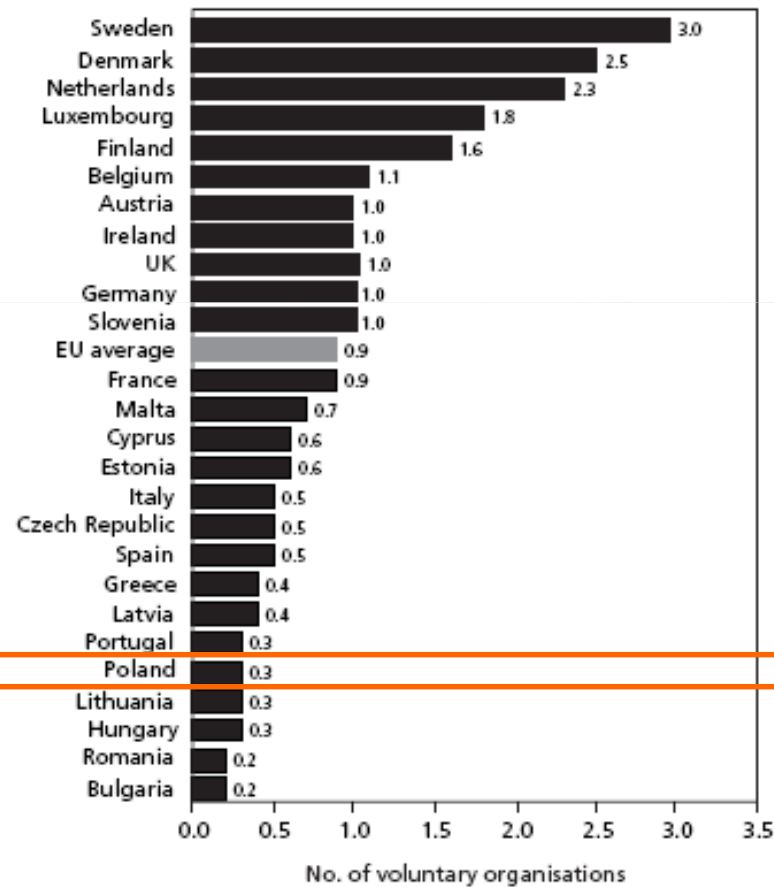
ZAUFANIE DO INNYCH

Odsetek osób ufających innym ludziom (%)

UDZIAŁ W NGO

Figure 5 Index of voluntary participation, by country

Note: Average number of organisations of which respondents are members.

Source: Eurobarometer Survey on Social Capital, 2004

NASZA SZANSA

SOLIDARNOŚĆ CZTERECH POKOLEŃ

- Stworzenie **dzieciom „ery cyfrowej”** warunków dla ich szansy rozwojowej – udział w gospodarce opartej na wiedzy
- Wsparcie dla generacji **drugiego powojennego wyżu demograficznego** (start zawodowy, migracje-powroty, dzietność)
- **Program 50+** (pierwszy powojenny wyż demograficzny)
- Budowanie zrębów **„silver economy”**
 - Aktywność życiowa seniorów
 - Bezpieczny system emerytalny
 - Opieka pielęgnacyjna

KONKLUZJE

- rozwój ekonomii społecznej:
 - ruch/sieć
 - ramy prawne
 - nakłady/finansowanie
 - zadania
 - wola polityczna/przywództwo